

зменшення тіньового сектора, однак необхідно продовжувати застосовувати антикризова заходи, які б сприяли структурним та інноваційним перетворенням в країні у короткостроковій і довгостроковій перспективах. На нашу думку, саме фінансовим важелям економіки необхідно надавати перевагу, як найбільш ефективним і дієвим.

Література:

1. Бачо Р. Й., Иллар Е. Й., Бачо Є. Й. Стан формування доходної частини бюджету України в сучасних кризових умовах. *Науковий вісник Ужгородського університету : Сер. Економіка* / за ред. кол.: В. П. Мікловда, В. О. Приходько, В. І. Ярема та ін. 2014. Вип. 1 (42). С. 140–145.
2. Ладюк О. Д. Характеристика тіньової економіки в Україні. *Економіка та держава* : міжн. наук.-пр. журн. Київ. 2017. №8. С. 32–34.
3. Тенденції тіньової економіки в Україні у січні-вересні 2018 року. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>
4. Індекс сприйняття корупції 2016. Transparency International. URL: <http://www.transparency.org/cpi2016>.
5. Гришова І. Ю., Дяченко О. П. Стратегія державної політики в сфері детінізації економіки України. *Право та державне управління*. 2016. №4. С. 207–213.
6. Лаврик С. С. Сучасні проблеми подолання тіньової економіки України. *Фінанси, учет, банки*. 2016. Вип. 1. С. 256–264.

Франків Ольга Василівна

ст. гр. Фзм-11, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Мелих О.Ю.

ФОРМУВАННЯ І РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Забезпечення економічної стабільності – основне завдання, яке стоїть перед державою в умовах сьогодення. Однією із ланок, які можуть це забезпечити є державний бюджет, а саме оптимізація надходжень та видатків з нього, адже вони забезпечують соціальний та економічний розвиток України та її регіонів. В Україні вже котрий рік поспіль простежується дефіцит державного бюджету, що вказує на нестачу доходів, щоб покривати усі видатки. Тому необхідно спрямувати усі сили на пошук джерел зростання доходів Державного бюджету України та їх раціональне використання.

Державний бюджет – це централізований фонд грошових ресурсів, що знаходиться в розпорядженні уряду для фінансування державного апарату, збройних сил, виконання соціально-економічних функцій.

Бюджет служить також одним з найсуттєвіших важелів державного регулювання економіки, впливу на економічну кон'юнктуру [1].

Проблема наповнення та зростання доходів Державного бюджету України набуває все більшої гостроти, оскільки з кожним роком видатки держави збільшуються, а пошук джерел їх забезпечення ускладнюється.

Впродовж 2010-2017 рр. доходи Державного бюджету України мали постійну тенденцію до зростання. Так, якщо у 2013 р. до державного бюджету надійшло 339,23 млрд. грн., то у 2018 р. даний показник становив 928,11 млрд. грн. При цьому, податкові надходження зросли з 262,8 млрд. грн. у 2013 р. до 753,8 млрд. грн. у 2018 р.

При значному знеціненні національної валюти упродовж останніх років, а точніше при сумарному індексі інфляції за 2014-2018 рр. у розмірі 192%, можемо сказати, що зростання податкових надходжень за вказаний період, по більшій мірі, зумовлене саме інфляцією, а не розвитком національної економіки.

Формування централізованих фінансових ресурсів в Україні відбувається, в основному, завдяки податковим надходженням. Частка податкових надходжень у доходах державного бюджету впродовж п'яти останніх років коливалася від 76,6% до 81,2%.

Неподаткові надходження не мають постійної тенденції. А ось інші надходження у 2018 р. стрімко зросли, порівняно із попереднім роком, що було зумовлено значним зростанням трансфертів у бюджет України.

З 2014 р. по 2016 р. неподаткові надходження до державного бюджету скоротились на 14%, а впродовж наступних років зростали, і у 2018 році становили 17,7% від загальної суми доходів державного бюджету, серед яких: власні надходження бюджетних установ (5%); кошти, що перераховуються НБУ (4,8%); частина чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань й дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність (4,3%); надходження від продажу 4G ліцензій (0,9%) [6].

Неподаткові надходження піддаються впливу економічної кон'юнктури. Так, в умовах економічного зростання і підвищення реального ВВП відбувається відповідне збільшення доходів від власності та підприємницької діяльності, адміністративних зборів і надходжень від некомерційного та побічного продажу, інших неподаткових надходжень. Навпаки, в умовах фінансової кризи та пов'язаного з нею скорочення обсягів одержавлення ВВП, вказані джерела доходів зменшуються як в абсолютному, так і у відносному вимірах. Натомість стабільно динамічним залишається зростання власних надходжень бюджетних установ, що є наслідком активізації платних послуг у невиробничій сфері з огляду на зменшення масштабів бюджетного фінансування [7].

Особливу роль серед податкових надходжень в Україні відіграють непрямі податки і, зокрема ПДВ.

Так, якщо у 2013 р. обсяг надходжень ПДВ становив 128 млрд. грн., то у 2018 р. даний показник сягнув майже 506,2 млрд. грн.

Зросли з 2014 року надходження від податків і зборів на доходи фізичних осіб: у 2014-му вони склали 14,2 млрд. грн., у 2015-му – 42,6 млрд. грн., у 2016-му – 56,1 млрд. грн., у 2017 – 77,2 млрд. грн., а у 2018 – 91,1 млрд. грн. Податки на доходи підприємств у 2018 році поповнили державну казну на 82,3 млрд. гривень [4].

Крім того, до держбюджету-2018 надійшло 28 млрд. грн. від ввізного мита та 651 млн. грн. – від вивізного. Найбільше український бюджет отримав від ввізного мита в 2015 році – 37,4 млрд. грн.

Набагато меншу статтю доходів державної казни тепер становить екологічний податок: у 2018 році – 2,8 млрд. грн. порівняно із 42 млрд. в 2014-му [4].

На 2019 рік уряд не закладав масштабних змін у податковому законодавстві (зокрема, в проекті бюджету не закладено введення податку на виведений капітал) і зростання доходів заплановане доволі стримане. Передбачено, що доходи зведеного бюджету збільшуються на 11% порівняно з 2018 року в основному за рахунок росту податкових надходжень, тоді як неподаткові – знизяться на 5,2%.

Основними бюджетоутворюючими податками у 2019 році залишаються податки на доходи та споживання – вони сформують дві третини доходів зведеного бюджету. Найбільші зміни в оподаткуванні відбуватимуться у акцизних ставках, переважна більшість яких фактично коригується на очікуваний рівень інфляції, окрім тютюнових виробів, ставки для яких виростуть в середньому на 30% передбачених чинним Податковим кодексом України. Частка доходів від рентної плати знизиться на 0,1% ВВП через заплановане зниження ренти на видобуток газового конденсату (приблизно на 65%).

Окрім того, у 2019 році прогнозують зменшення неподаткових доходів на 5,2%, що у в першу пов'язано з відсутністю доходів від продажу ліцензій на 4G (оскільки це був одноразовий дохід, який взагалі не слід було включати до доходів – він мав би обліковуватися як фінансування дефіциту поряд із надходженнями від приватизації) та зменшення трансферту від НБУ. На 2019 рік уряд очікує отримати від НБУ 45,6 млрд. грн. (майже на 5,0 млрд. грн. менше, ніж у 2018 р.), що скоріш за все пов'язане із зниженням інфляції. В той же час очікувані надходження частини прибутку державних підприємств мають зрости на 22%.

Отже, під час аналізу надходжень до Державного бюджету України за 2014-2018 рр. було виявлено чималу кількість проблем. Серед них:

зменшення обсягів виробництва, невиправдане надання податкових пільг, неефективна податкова політика, великий адміністративний тиск.

Серед проблем, що перешкоджають у отриманні достатнього обсягу податкових надходжень варто виділити:

– зменшення обсягів виробництва національних підприємств та зменшення їх кількості, що супроводжуються скороченням робочих місць через нестабільну ситуацію в країні та високий рівень інфляції, це робить фактичні суми надходжень таких податків, як: ПДФО та податок на прибуток нижчими від очікуваних;

– надання податкових пільг, які впливають на ефективність формування доходів бюджету. Безсистемне та невиправдане надання податкових пільг (велика кількість податкових пільг для одних підприємств означає високі податкові ставки для інших, що змушує останніх ховати свої доходи з метою збереження конкурентоздатності), звільнень від оподаткування та масштабне ухилення від сплати податків звужує базу оподаткування. Усе це призводить до зменшення надходжень до бюджету [4];

– неефективна податкова політика, що викликає явище ухилення від сплати податків та диспропорції у розподілі податкового навантаження.

Для того, щоб подолати проблеми, які перешкоджають надходженню податкових доходів до державного бюджету у достатній кількості можемо запропонувати такі шляхи їх вирішення:

– одним з найвагоміших податків є акцизний збір, тому, на наш погляд слід підвищувати ставки акцизу, що призведе до збільшення надходжень до бюджету;

– необхідно збільшувати оподаткування великих платників податків, адже саме у їх руках зосереджена найбільша кількість фінансових ресурсів та їхнє число зростає. Це дозволить отримувати більше надходжень до державного бюджету від підприємств, які мають на це можливості і злегка звільнити від податкового тягаря малі компанії, що сприятиме зменшенню фактів приховування доходів та оборотів діяльності;

– зменшити кількість наданих податкових пільг, створити та законодавчо затвердити перелік напрямів, на які вони надаються;

– підвищити ставки ввізного мита на купівлю електрокарів, з метою стимулювання роботи національних виробників.

Аби збільшити суми неподаткових надходжень до державного бюджету від неподаткових доходів ми пропонуємо:

– сприяти зміцненню фінансового становища підприємств, статутний капітал яких по більшій мірі складається із державних коштів. Недарма кажуть, що для того, щоб отримати позитивний результат від чогось необхідно в нього інвестувати. Тому при фінансовій допомозі державним

або частково державним підприємствам у цьому періоді можна буде збільшити фінансовий результат їхньої діяльності надалі;

– збільшення кількості платних послуг у бюджетних установах. Усі ми знаємо, що державних коштів не вистачає для фінансування цих закладів, тому потрібно шукати додаткові надходження зі сторони населення країни.

Література:

1. Городецька Т.Е., Поровай А.С. Аналіз податкових надходжень в системі доходів бюджету. Молодий вчений. 2017. №2(42). С. 243-247.
2. Крисоватий А.І., Мельник В. М., Кошук Т.В. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів. Економіка України. 2016. №1. С. 35-51.
3. Мелих О. Дефіцит державного бюджету як індикатор боргової безпеки України. Ефективна економіка. 2016. №4. DOI: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4909>.
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet/dohidna-politika> (дата звернення: 01.04.2019 р.).
5. Пасічний М.Д. Податкова політика України в сучасних умовах. Вісник Одеського національного університету. Сер.: Економіка. Т. 21, Вип. 7 (2). С. 123–128.
6. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році : аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України / За ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, О. М. Ляшенко. К. : НІСД, 2017. 928 с.
7. Слободянюк Н.О., Шикор К.І. Проблемні питання формування дохідної частини бюджету: сучасні реалії. Глобальні та національні проблеми економіки. №15. С. 554-558.

Хоптяр Павло Георгійович

ст. гр. Ф-42, ТНЕУ

Науковий керівник: к. е. н., доцент Дем'янюк А.В.

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИДАТКІВ СОЦІАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Нині Україна перебуває на стадії впровадження реформ у сфері бюджету відповідно Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Коаліційної угоди, Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. В умовах обмеженості фінансових ресурсів особливо актуальним стає питання оптимізації складу та структури видатків державного бюджету. Найбільша частка ресурсів перерозподіляється через державний